

ชุมชนขยะ-ตนเองเข้ม

ปลูกจิตอาสาจากการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๑๑ ผมเชื่อว่าการทำบุญกับมบุญเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่
ผมให้ที่นี้ชนิดหมดตัว ให้ความ ให้ความคิด ไม่เคยคิดมาหาผลประโยชน์
ความตั้งใจจริงและเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ ๑๑

คุณบรรจง แซ่อึ้ง ชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้จัดการสหกรณ์เคหสถานชุมชนกองขยะ หนองแวม จำกัด เล่าให้ฟังถึงการทำงานจิตอาสา กับชุมชนที่ประกอบอาชีพเก็บขยะขาย อยู่อาศัยแบบชุมชนแออัด และไม่มีใครอยากเข้ามายุ่งเกี่ยวกับ เมื่อ 25 ปีที่แล้ว เขาคิดสนุก อยากทำงานอาสาสมัครร่วมกับคนในชุมชนและคนจากภายนอก เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่นี่ดีขึ้น

“ผมมีอาชีพทำฟาร์มไก่ อาศัยอยู่ในที่ดินฝั่งตรงข้ามกับชุมชน เห็นชุมชนนี้มาตั้งแต่เด็กๆ มีเพื่อนอยู่ในชุมชนนี้ด้วย พอจะรู้จักคนในชุมชน และการที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาอาศัยในแผ่นดินไทยก็คิดอยากทำประโยชน์ให้ประเทศ”

จากจุดเริ่มของความตั้งใจนี้เอง นอกจากทำให้คุณบรรจงได้รับการยอมรับ

จากชุมชนแล้ว ยังทำให้คนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำ ผู้มีส่วนร่วมในการทำงานด้านต่างๆ ได้เรียนรู้แนวการทำงานจิตอาสา ทั้งการแก้ไขปัญหาของชุมชน การทำงานแบบมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสามารถ และค้นพบศักยภาพของตนเอง อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

จากจิตอาสาของคนคนหนึ่ง แดกหน่อแตกกอ กระจายเป็นสำนึกจิตอาสาให้คนอื่นมากมายได้อย่างไร่น่าสนใจไม่น้อยเลยทีเดียว

กองขยะ: ที่มา กับปัญหาหลายเสียด

แทบไม่น่าเชื่อว่า ชุมชนกองขยะ หนองแวม ที่มีแต่ปัญหามากมาย จะถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นชุมชนที่น่าอยู่เหมือนเช่นทุกวันนี้

“ตอนนั้นคนในชุมชนจาก 176 ครัวเรือน มีถึง 40 คน ที่ต้องโทษในคดียาเสพติดด้วยความยากจน คนที่ติดคุกก็ไม่มีใครไปเยี่ยม ผมเลยทำโครงการเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้รับงบสนับสนุนจาก ปปส.(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) นอกจากนั้น ผมยังทำโครงการบ้านหลังที่สอง พาเด็กๆ ในชุมชนไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ไปเที่ยวบ่อเลี้ยงปลาของผมที่นครไชยศรี ได้ไปเรียนรู้วิถีชีวิตการทำงาน พาเขาหนีไปจากยาเสพติด รวมถึงได้ทำโครงการกลุ่มผู้พ้นโทษ เพื่ออบรมสร้างงานสร้างอาชีพหลังพ้นโทษ ทำโครงการเครือข่ายแม่ที่มีลูกติดยา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สสส.(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) เราจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับแม่เพื่อพาลูกเลิกยา ให้ลูกยอมรับการบำบัดในที่สุด”

คุณบรรจงเล่าว่า อุปสรรคปัญหาสำคัญของที่นี่คือ ขาดเงินทุน และขาดความรู้ มีแต่แรงงาน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือ จึงยึดให้ความรู้และพูดคุย ช่วงแรกของการเข้าไปชุมชนแห่งนี้ ชาวบ้านบางส่วนมองว่าคุณบรรจงเข้ามาทำงานเพื่อหาผลประโยชน์ แต่เมื่อเวลาผ่านไป การทำงานที่จริงใจ ปรากฏจากการคอร์รัปชันอย่างสิ้นเชิง ทำให้คุณบรรจงและกลุ่มแกนนำที่เข้ามาทำงานได้รับความไว้วางใจ

“เราต้องเข้าไปนั่งอยู่กลางใจเขาให้ได้ แล้วถึงจะทำงานได้สำเร็จ” คุณบรรจงบอกว่า นอกจากความร่วมมือของคนในชุมชนแล้ว การแก้ไขปัญหาคือสิ่งที่ให้ได้ผลดี เราต้องเข้าใจถึงความต้องการของคนในชุมชน ที่สำคัญต้องประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เห็นความสำคัญของปัญหาด้วย

มีบ้าน มีความมั่นคง มีชีวิตที่ดีขึ้น

การดำเนินงานต่อมา คือการแก้ปัญหาถูกไล่ที่ เนื่องจากบริเวณที่ชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่นั้น บุกรุกทั้งที่ดินของทางราชการและของเอกชน คุณบรรจงและศูนย์สังคมพัฒนาได้ติดต่อกับมูลนิธิเกษตรฯ อธิการและเอกชนเจ้าของที่ดิน เพื่อขอเช่าและซื้อที่ดิน ให้คนในชุมชน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีโครงการบ้านมั่นคง ช่วยให้ชาวบ้านมีบ้านเป็นของตัวเอง โดยมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ คือแกนนำชุมชนเปิดประชุมเวทีชุมชน เพื่อชี้แจงให้คนในชุมชนทราบเกี่ยวกับโครงการบ้านมั่นคง ว่าเป็นโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ โดยส่งเจ้าหน้าที่มาทำงานร่วมกับคนในชุมชน และเป็นแหล่งเงินทุนให้สหกรณ์ฯ กู้เงินเพื่อ

ดำเนินโครงการ จำนวน 33 ล้านบาท ซึ่งสามารถสร้างบ้านได้ 145 หลัง

แกนนำชุมชนได้พาคนในชุมชนไปดูงานโครงการบ้านมั่นคงในชุมชนต่างๆ ต่อจากนั้น มีภาคีเข้ามาร่วมงานกับชุมชน ในด้านการออกแบบผังระบบสาธารณูปโภค บ้านพักอาศัย สนับสนุนข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ เช่น มูลนิธิคุณพุ่ม ภาคนิคมพระธาตุยาคู สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาชุมชน เขตหนองแขม มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ฯลฯ

ที่สำคัญ ยังมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาหนุนเสริมระบบการทำงานของชุมชน เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สอนทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย คริวเรือน เพื่อเป็นการสร้างวินัยในการออมเงิน มหาวิทยาลัยธนบุรี และการศึกษา นอกโรงเรียน (กศน.) ได้ส่งเสริมความรู้เรื่องการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน เช่น การซ่อมกระเป๋าคอมพิวเตอร์ ซ่อมรองเท้า ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงมหาวิทยาลัยธนบุรี มาประดิษฐ์และติดตั้งเครื่องซักผ้าพลังงานแสงอาทิตย์ให้ชาวบ้าน สามารถซักผ้าได้ครั้งละ 45 กิโลกรัม

ชาวบ้านที่นี่ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยหลักๆ แบ่งเป็น กรรมการบ้านมั่นคง กับกลุ่มออมทรัพย์ จัดทะเบียนเป็น “สหกรณ์

เคหสถานชุมชนกองขยะหนองแขม จำกัด” มีการสร้างโรงขยะรีไซเคิลเป็นแหล่งรับซื้อขยะจากชาวบ้าน แล้วนำเงินที่ได้ไปเป็นทุนหมุนเวียนอีกด้วย

กล่าวได้ว่าปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้สามารถสร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืน ในการจัดการปัญหาาร่วมกัน ด้วยการสร้างระบบการทำงานที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มาวันนี้ ชุมชนขยะหนองแขมกลายเป็นองค์กรตัวอย่างที่ใครต่อใครต้องมาเรียนรู้วิธีการทำงาน และยังได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ว่าเป็นชุมชนที่มีระบบการทำงานที่ดีจนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เช่น โล่เกียรตินิยมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และโล่เกียรตินิยมชุมชนคุณธรรม จากมูลนิธิ ดร.เทียม โชควัฒนา อีกด้วย

ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นได้ด้วยใจอาสา แม้จะตั้งต้นจากคนหนึ่งคน แต่หลังจากนั้นจิตอาสาอีกหลายดวงก็เกิดขึ้น เพื่อให้ชุมชนแห่งนี้มาอยู่ร่วมกัน ทั้งชาวบ้านในชุมชนและคนภายนอกอีกมากมายที่อยากเห็นสังคมนี้มีความร่มเย็น